УДК 811.161.2’373–112

Любов ОСТАШ, Роман ОСТАШ

УКРАЇНСЬКІ ОСОБОВІ ІМЕНА СЕРЕДИНИ XVII СТОЛІТТЯ ЯК ОБ’ЄКТ ЛЕКСИКОГРАФІЇ

Статтю присвячено історичній онімній лексиці, зокрема лексикографічно опрацьовано другу частину чоловічих власних імен із початковою літерою ***П****, зафіксованих у списках полків Реєстру Війська Запорозького 1649 року. Розглянуто їх походження, фонетичні і словотвірні зміни, указано на кількість носіїв кожного імені у Реєстрі, зафіксовано вживання імені в інших писемних пам’ятках від давнини до наших днів.*

Ключові слова*: ономастика, лексикографія, Реєстр Війська Запорозького 1649 року, власне особове ім’я, фонетика, словотвір.*

В українській лексикографічній практиці існує давня, ще від часів «Лексикону словенороського» Памва Беринди (1627) [ЛБ], традиція вводити оніми до реєстру словників. Зокрема, у XIX столітті мовознавці намагалися зафіксувати в лексикографічних працях традиційні для українців власні особові імена. Їх уміщували у словник або разом із загальною лексикою, або ж у кінці окремим додатком. У першій половині XX століття українські вчені почали вміщувати списки сучасних їм власних особових імен (разом із їх перекладами російською мовою) як окремі додатки до словників різного призначення і спрямування (тлумачно-перекладних, орфографічних тощо). Перший окремий список власних особових імен було опублікувано в журналі «Рідна мова» (1936) [Огієнко].

Розвитком ономастики як окремої галузі мовознавчої науки зайнялись дослідники, які прийшли в науку у 50–90-ті роки XX століття. Окрім спеціальної розробки ономастичної проблематики й вирішення теоретичних і практичних завдань у статтях і монографіях, розвивалась і лексикографічна діяльність. Перевага надавалася вирішенню зазначених проблем на синхронному зрізі. Наприклад, у 1954 році українці опублікували свій перший нормативний словник власних особових імен [ДШС], який витримав (з наступними доповненнями) ще чотири видання. Якісно новий словник аналогічного типу випустили Л. Г. Скрипник і Н. П. Дзятківська у 1986 році (друге і третє доповнені й перероблені видання – у 1996 і 2005 рр.) [ВІЛ].

Окрім словників власних особових імен 1954–2005 роках, імена наявні і в перекладних словниках. Зокрема, багато усталених в українській літературній мові імен уміщено у шеститомному «Українсько-російському словнику» [УРС]. Значним здобутком слід вважати введення й етимологічне опрацювання значної кількості власних особових імен як самостійних реєстрових слів у семитомному «Етимологічному словнику української мови» [ЕСУМ].

У XX столітті українські лексикографи мало цікавилися історичними онімами. Історична онімна лексика (топоніми й антропоніми) вперше була включена до «Словника староукраїнської мови XIV–XV ст.» у 1977–1978 роках [ССМ]. Це було новаторством, оскільки натоді в середовищі українських мовознавців не існувало єдності щодо того, чи вміщувати власні назви в історичні словники української мови, чи укладати окремий історичний онімний словник (зрештою, до спільної думки не дійшли й досі).

Окремих лексикографічних праць про власні особові імена XVI–XVII століть немає. Зважаючи на це, ставимо собі за мету запропонувати один із варіантів словникового опрацювання власних імен козаків із Реєстру Війська Запорозького 1649 року [Реєстр]. При виробленні принципів побудови цього словника ми спиралися на досвід львівської школи історичного словникарства, напрацьований у відділі української мови Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Але укладання онімного словника має свою специфіку. Деякі ідеї структури словникової статті частково було перейнято зі «Словника особових власних імен» І. І. Трійняка [ІТ]. Маємо на увазі передусім прагнення передати в синхронії і діахронії багатоманітність різних мовних і позамовних характеристик, що групуються навколо ядра словникової статті – реєстрового слова. Разом із тим побудова словникової статті пристосована до особливостей вивчення та опрацювання історичного антропонімікону.

Після реєстрового слова у рубриках, позначених римськими цифрами і скороченими назвами, указуються:

I. Походження й етимології імені (у тексті словника: **I. Походження**). Ця рубрика може бути різною за обсягом, оскільки за відсутності досліджень певного антропоніма (а багато з них є давніми діалектними народними варіантами, які не потрапили потім в офіційний антропонімікон, наприклад, ***Бакум***, ***Бакун*** < *Абакумъ* < церк. *Аввакýмъ* [ЛБ 171] чи ***Кило*** – усічення від церковних імен *Акила* або рідкісного церковного імені *Килик*) доводиться здійснювати окреме власне дослідження. Інколи воно може бути висловлене навіть у формі припущень і гіпотез, хоча загалом це суперечить вимогам лексикографічної праці, де все повинно б бути усталене. Але, як бачимо на прикладі «Словника сучасних українських прізвищ» [ЮР] чи історико-етимологічного «Словника прізвищ закарпатських українців» [Чучка], специфіка ономастики полягає і в тому, що доводиться миритися із наявністю навіть у лексикографічній праці гіпотез, припущень і кількох етимологій.

II. Приклади вживання імені в Реєстрі (у тексті словника: **II. Приклади**). Стосовно подання кількості прикладів у цій рубриці немає жорстких обмежень. Спочатку ми задекларували, що будемо подавати не більше трьох прикладів, однак подальша праця над словником внесла корективи. Зараз, якщо ім'я представлене носіями у кількості від одного до трьох, то подаємо усі приклади. Якщо ж ім'я представлене більшою кількістю носіїв, то враховуємо цінність цього антропоніма з погляду історичної граматики й історичної ономастики. Тобто трапляються дуже рідкісні варіанти імен, які у той період зафіксовані навіть десятком прикладів (наприклад, *Динис* – фонетичний варіант від *Денис*), а на сьогодні в українській ономастиці стали вже раритетами або вийшли з ужитку (наприклад, *Бажан*, *Бажко*, *Жаданець*, *Жадко*). Відтак їх можна

навести більше, інколи навіть усі. У решті випадків, коли ім'я має понад сотню носіїв, подається один приклад, який репрезентує кожен графічний чи фонетичний варіант, указаний у рубриці III.

III. Кількісне вживання особового імені у списках полків згідно з графічними або фонетичними варіантами (у тексті словника: **III. Варіанти, кількість носіїв**). Тут указуємо цифри кількісного вживання того чи іншого варіанта загалом у Реєстрі і в списках кожного полку.

IV. Уживання імені або його основи в Реєстрі у ролі прізвищевої назви, тобто на другому місці у двочленних іменуваннях (у тексті словника: **IV. Прізвищеві назви**). Ця рубрика дає змогу показати життя антропоніма перед часом складання Реєстру, тобто фіксацію його вживання на зламі XVI–XVII століть, оскільки прізвищеві назви Реєстру – це переважно патроніми (тобто у прізвищевих назвах засвідчено імена батьків записаних козаків), а в деяких фіксаціях – і попередніх предків. Тут уведено також підрубрику, де зазначено вживання імені або його основи в інших писемних пам'ятках попередніх або наступних після Реєстру століть. Це дає змогу побачити інколи навіть кількасотлітню історію функціонування певного імені у ролі прізвищевої назви.

V. Наявність імені в інших українських писемних пам'ятках і в словниках минулих століть (у тексті словника: **V. Пам'ятки, словники**). Ця рубрика дає змогу побачити історію вживання імені протягом століть, максимально представити географію функціонування імені на етнічних українських територіях. Тут багато цікавих антропонімійних явищ, оскільки часто рідкісний з погляду сучасності народний варіант може бути представлений протягом тривалого часу на українських етнічних територіях від крайнього заходу (українці Молдавського князівства, Закарпаття, Словаччини, Холмщини) до крайнього сходу (Слобожанщина), не кажучи вже про степові регіони (Полтавщина та ін.), північ (Київщина) тощо. Перед нами постає чітка, виразна картина етнічної єдності українців у минулі століття. Антропонімія стає доказом і свідком цієї єдності, а також промовистою зв'язною ланкою між минулим і сучасним життям нашого народу.

VI. Фіксація імені в сучасному нормативному словнику власних особових імен або у словниках імен інших типів (у тексті словника: **VI. Сучасний словник**). Ця рубрика окреслює те, які імена з Реєстру залишилися в офіційній або народній сучасній антропонімії. Їх залишилося багато, і це ще один доказ спадкоємності антропонімійних процесів.

VII. Ім'я у функції сучасного українського прізвища або його основи (у тексті словника: **VII. Прізвища**). Те, що функціонувало у минулі століття, переважно не зникло. Воно збереглося у прізвищевих назвах, тепер – у прізвищах. І тому саме великий список різноманітних за фонетичним і словотвірним оформленням прізвищ є свідченням, що непримітний, рідкісний у наш час народний, розмовний варіант, який удалося дивом зафіксувати, наприклад, десь на Волині [Аркушин] або який ще не зафіксований, хоча зараз уживається як розмовний на невеликих діалектних острівцях, у минулі століття був активним і поширеним майже повсюдно. Просто природний розвиток

української антропонімії призвів до активізації інших імен, інших моделей, але й це ім'я ще досі слугує українцям.

VIII. Паралелі з інших мов (при потребі) (у тексті словника: **VIII. Паралелі**). У Реєстрі зафіксовано імена, які при лексикографічному опрацюванні потребують таких паралелей, оскільки вони є цінним матеріалом для загальнослов'янської антропонімії. З іншого боку, ці паралелі допомагають точніше етимологізовувати (особливо, якщо це сліди слов'янських автохтонних імен) українські імена. Тому використовуються антропонімні дані російської, білоруської, польської, сербської, хорватської та інших слов'янських мов.

Якщо ім'я в Реєстрі представлене одним носієм, то рубрики II і III об'єднано; у кінці наведеного антропоніма, після цифр, що позначають номер аркуша в пам'ятці, у круглих дужках вказується скорочена назва полку. У таких випадках назви рубрик II і III не подаються. Напр.: II–III. Доць Скида(н), 403 зв. (Плт). Якщо фіксація імені в будь-якій із рубрик IV–VIII відсутня, ці рубрики у словнику не подаються, тобто нумерація рубрик може бути неповною. Наприклад, якщо відсутній ілюстративний матеріал для рубрики V, то після рубрики IV вміщується наступна наявна рубрика, тобто VI. Наш варіант лексикографічного опрацювання українського історичного антропонімного матеріалу є експериментальним. Інші дослідники, беручи до уваги свій джерельний матеріал, звичайно, вироблятимуть свої підходи до створення історичних ономастичних словників. Як приклад лексикографічного опрацювання історичного антропонімного матеріалу у нашому словнику подаємо нижче другу частину чоловічих власних імен із початковою літерою **П** (Парфен – Петрик).

Більшість імен аналізованої групи, зафіксованих у списках полків Реєстру Війська Запорозького 1649 року [Реєстр], є церковними за походженням. Вони вже адаптовані на українському мовному ґрунті: *Парфенъ*, *Пархви(л), Пархомъ*, *Пасикъ*, *Паско, Пась, Пахно, Пашко, Пе(д)ко, Педорина, Пєдоръ, Петрашъ, Петрикъ* та ін. Можливе слов'янське автохтонне походження припускається для імен *Пелех* і *Перерва*. Найбільшою кількість носіїв у цій групі відзначаються імена *Педор* (139), *Пархом* (86), *Пашко* (25).

П

Па(р)фєнъ I. Походження: утворене внаслідок усічення кінцевого **-ій** від церк. імені Парѳєнїй [ЛБ 226].

II. Приклади: Паръѳєнъ ѡмєлянови(ч), 204; Па(р)фєнъ Калайдє(н)ко, 413 зв.

III. Варіанти, кількість носіїв: Па(р)фєнъ 1: Прл; Паръѳєнъ 1: Клн.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) пор. Го(р)дѣ(й) Пє(р)ѳєновичъ, 69 зв.; б) (в інших пам'ятках) Parfenowicz [1614 р. Mytnik 67]; Андрѣй Семенович Парфененко;... отчину свою продал Микитѣ Парфеновичу [1693 р. ВКДГМ 966, 977].

V. Пам'ятки, словники: а тоест меновите людей: Олешка Шпаковича,… Федъца Гладкого…, а огородника на имя Лукъяна Шаравару… пан Парфен маєть держати и ихъ уживати [Луцьк, 1571 р. АЮЗР 8/VI, 359]; Па(р)фенъ За(н)кови(ч) [1576 р. ОО 50]; (род.) Па(р)фена [1656 р. ЛРК 54]; Парфен Демченко [Чернігівщина, 1732 р. Роспись 15]; пн Парфен Григоревич, лавник майстратовий, чинил оповедане [1693 р. ВКДГМ 934].

VI. Сучасний словник: оф. Парфе́н, Парфе́ній, розм. Парфе́нко [ВІЛ 90; ІТ 288].

VII. Прізвища: Парфе́ненко [ВГ 51; ГК 174; СП 266]; Парфене́нко [ІТ 289; СП 266; ЮР, II, 794]; Парфе́ник [ІТ 289]; Парфенов [СПЖЛ, II, 114]; Парфе́нчик, Парфенчу́к [ІТ 289];

Парфенчук [СПЖЛ, ІІ, 114]; Парфенюк [ВГ 21; ГК 174; ІТ 289; СП 266; ЮР, ІІ, 794]; Парфенюк [СПЖЛ, ІІ, 114]; Парфинюк [ГК 174].

Па(р)фнє(н) І. Походження: а) усічено-суфіксальний дериват від Па(р)фєнъ (див.): Па(р)ф[єн]+ суфікс **-н-о** → Парфн[о] + суфікс **-ен** → Па(р)фнє(н); б) від Па(р)фєнъ (див.) зі вставним приголосним (діал. неетимологічне **-н-**).

ІІ–ІІІ. Па(р)фнє(н) Капустє(н)ко, 401 (Плт).

Па(р)хвєнъ І. Походження: фонетичний варіант від Па(р)фєнъ (див.).

ІІ. Приклади: Пархвє(н) Пашъковы(ч), 138; Па(р)хвєнъ Кололожъчє(н)ко, 428 зв.

ІІІ. Варіанти, кількість носіїв: Па(р)хвєнъ 1: Прл; Пархвє(н) 1: Б.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Ва(с)ко Па(р)хвєнови(ч), 411 зв.

V. Пам'ятки, словники: Па(р)хвенъ Шве(ц) [1576 р. ОО 50]; Parchwen, dworzyszcze [1604 р. ОО 106]; презъ мене Пархвена Голузку, наместъника войтовского [Луцьк, 1621 р. АЮЗР 1/VI, 505].

VI. Сучасний словник: розм. Пархвéн від оф. Парфéн [ІТ 289].

Пархомъ І. Походження: від церк. імені Парѳéнїй [ЛБ 226; ІТ 288–289].

ІІ. Приклади: Па(р)хо(м) Пиругъ, 11; Па(р)хо(м) Сама(р)ски(й), 20; Па(р)хомъ Радавъщувъски(й), 20 зв.; Паръхомъ Литвинєнъко, 123; Па(р)хо(м) Прима, 209 зв.; Паръхо(м) Яцєнъко, 339 зв.; Паръхо(м) Стрижє(н)ко, 362 зв.; Пархо(м) Сє(л)кушка, 370 зв.; Пархо(м) Ѳилонє(н)ко, 398 зв.; Па(р)хомъ Кириє(н)ко, 405 зв.; Паръхомъ Утва, 441.

ІІІ. Варіанти, кількість носіїв: Пархомъ 6: Бр 1, М 3, Плт 2; Пархо(м) 5: Ум 1, М 2, Плт 2; П(а)рхомъ 1: Чг; Па(р)хо(м) 11: Чг 2, Чрк 2, Кв 6, Прл 1; Па(р)хомъ 35: Чг 3, Чрк 4, Кнв 6, Ум 1, Б 1, П 8, Крп 2, М 2, Плт 2, Прл 2, Н 2, Чрн 2; Паръхо(м) 8: Чрк 2, Клн 1, П 1, Крп 1, Прл 2, Н 1; Паръхомъ 15: Чрк 3, Крс 5, Б 3, П 3, Крп 2, М 1, Прл 2, Чрн 1.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Ива(н) Па(р)хомє(н)ко, 9 зв.; Ѳедоръ Паръхомовичъ, 38 зв.; Ха(р)ко Паръхомовичъ, 39; Миха(й)ло Па(р)хомови(ч), 50; Ка(р)пъ Па(р)хомє(н)ко, 69 зв.; Иванъ Па(р)хомє(н)ко, 137 зв.; Пєтро Пархомє(н)ко, 178 зв.; Ѳедо(р) Па(р)хомє(н)ко, 209 зв.; Сємєнъ Паръхомє(н)ко, 355; Ѳедоръ Па(р)хомєнко, 389 зв.; б) (в інших пам'ятках) Parchom [1620 р. Mytnik 67]; Стєпанъ Пархомєнко [1756 р. АК 5, 159].

V. Пам'ятки, словники: Передо мною Кондратом Сеновичомъ… Пархомом присежъным… Тишко Хромый поведив тими словы [Бориспіль, 1614 р. АБМУ 8]; Пархом Долгопол [1660 р. ХП 140]; Оришка, Па(р)хомова до(ч)ка, признала [1665 р. ЛРК 130]; Пархом Полтавский [1698 р. ДГК 57]; Пархомъ Сапоненко [Чернігівщина, 1732 р. Роспись 105]; Пархомъ Визѣръ [1752 р. АК 2, 518]; Па(р)хомъ Вє(д)мѣдь [1756 р. АК 5, 94]; Пархóмъ, Пархúмъ, Пархвúнъ, Пархóмко (< Парфентій) [Закревський 442].

VI. Сучасний словник: оф. Пархóм [ВІЛ 90; ІТ 288].

VII. Прізвища: Пархóм [ІТ 289]; Пархомей [ЗА: Рв м]; Пархóменко [ВГ 8; ГК 174; ІТ 289; СП 266; Стехна 77; ЮР, ІІ, 794]; Пархомéнко [ГК 175]; Пархоменко [ЗА: Плт обл; СПЖЛ, ІІ, 115; SH 316]; Пархóмець [ВГ 80]; Пархомéць [ІТ 289; ЮР, ІІ, 794], Пархомóвич [ІТ 289]; Пархомович [СПЖЛ, ІІ, 115]; Пархомóвський, Пархомýк, Пархóмчик [ІТ 289]; Пархомчик [СПЖЛ, ІІ, 115]; Пархомчýк [ВГ 256; ІТ 289; СП 266; ЮР, ІІ, 794]; Пархомчук [СПЖЛ, ІІ, 115]; Пархом'юк [ІТ 289; ЮР, ІІ, 794]; Пархом'як [ІТ 289].

Паръхви(л) І. Походження: усічено-суфіксальний дериват від народного варіанта Па(р)хв[єнъ] (див.), утворений за допомогою суфікса **-ил**/**-ил'**.

ІІ–ІІІ. Паръхви(л) Клишє(н)ко, 106 (Крс).

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Хвєдоръ Паръхвилє(н)ко, 111 зв.

Паси(к) І. Походження: а) церк. ім'я Пас [ІТ 289] + суфікс **-ик**; б) усічено-суфіксальний дериват від церк. імені Пасикрат [ІТ 289]: Пас[икрат] + суфікс **-ик**; в) усічено-суфіксальний дериват від імен з початковим **Па-** (Панасъ (див.) Панътєлѣй (див.), Пархомъ (див.) та ін.), утворений за допомогою однофонемного суфікса **-с-** і суфікса **-ик**.

ІІ–ІІІ. Паси(к) Нєгодє(н)ко, 314 зв. (Кв).

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) пор. Грыцъко Па(с), 325 зв.

VII. Прізвища: Пáсик [ІТ 289]; Пасиков [СПЖЛ, ІІ, 115].

Па(с)ко І. Походження: а) церк. ім'я Пас [ІТ 289] + суфікс **-к-о**; б) усічено-суфіксальний дериват від церк. імені Пасикрат [ІТ 289]: Пас[икрат] + суфікс **-к-о**; в) усічено-суфіксальний дериват від імен з початковим **Па-** (Панасъ (див.), Панътєлѣй (див.), Пархомъ (див.) та ін.), утворений за допомогою однофонемного суфікса **-с-** і суфікса **-к-о**.

II. Приклади: Па(с)ко Игнатє(н)ко, 2 зв.; Па(с)ко Нагнойнє(н)ко, 118 зв.; Паско Сємачєнъко, 167.

III. Варіанти, кількість носіїв: Па(с)ко 14: Чг 5, Крс 3, Б 4, Клн 1, Кв 1, Н 1; Паско 5: Ум 2, Б 2, Чрн 1.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Анъдрѣ(й) Па(с)чє(н)ко, 4 зв.; Гришъко Па(с)чє(н)ко, 61; Васи(л) Пасчєнъко, 182; Лєско Пасчє(н)ко, 407; б) (в інших пам'ятках) Luczka Paskovicz [Снятинське ст-во, 1564 р. ОКЗР, І, 31]; Юрка Паско; Гришка Пасковъ [1666 р. МПК 25, 30]; на Дє(м)ка Па(с)чєнъка [1671 р. ЛРК 155]; Филип Афанасиев Пасько [1835 р. РСВОСБ 119].

V. Пам'ятки, словники: Pasko Subovicz [Снятинське ст-во, 1564 р. ОКЗР, І, 17]; Pasko [XV ст. АЗ 130]; Паско Коханенко [1660 р. ХП 140]; Паско Лукаше(н)ко [1682 р. ЛРК 185]; Паско Степаненко [Гадяч, 1688 р. ДГІМ 447]; Паско Ткач [1698 р. ДГК 58]; Пас(ь)ко Чижикъ; Паско Киричокъ [1756 р. АК 5, 177, 278].

VII. Прізвища: Па́скал [СП 266]; Паска́л [ВГ 193; СП 266]; Паскал [СПЖЛ, ІІ, 116]; Паска́ль [ВГ 224; ГБ 92; СП 266]; Паскалю́к [СП 266]; Паскан, Пасканний, Паскар [СПЖЛ, ІІ, 116]; Паска́р [СП 266; Чучка 432]; Паска́ра [СП 266]; Паскаренко [СПЖЛ, ІІ, 116]; Паскарю́к [СП 266]; Паске́вич [ВГ 177; ГБ 92; ЮР, ІІ, 796]; Пасков [СПЖЛ, ІІ, 116]; Паскович [SH 316]; Па́скул [ВГ 182]; Паску́ль [ГБ 92]; Паску́ра [Чучка 432]; Паськє́вич, Па́ськів [ЮР, ІІ, 797]; Пасько́ [ВГ 8; ГБ 92; ІТ 289; СП 267; Стехна 77; ЮР, ІІ, 797]; Пасько [СПЖЛ, ІІ, 116]; Паськович [ЮР, ІІ, 797].

Пась І. Походження: а) фонетичний варіант від церк. імені Пас [ІТ 289]: б) усічено-суфіксальний дериват від імен з початковим **Па-** (Панасъ (див.) Панътєлѣй (див.), Пархомъ (див.) та ін.), утворений за допомогою однофонемного суфікса **-с'-**.

ІІ–ІІІ. Пась Канътимирє(н)ко, 185 (Бр).

IV. Прізвищеві назви: б) (в інших пам'ятках) Харко Пасюга [1756 р. АК 5, 206]; Пасак Василь **Pasak** Wasyl [Прикарпатська Львівщина, 1785–1788 рр. ІФ 258].

V. Пам'ятки, словники: Pas Lawrowicz [Снятин, 1564 р. ОКЗР, І, 1]; Пасюга (одночленне іменування) [1751 р. АК 2, 599].

VII. Прізвища: Пасак [СПЖЛ, ІІ, 115]; Пасє́вич [ІТ 289; ЮР, ІІ, 795]; Пасе́ка [ВГ 322; ЗА: Чрк обл]; Па́сенко [ВГ 287]; Пасе́нко [ВГ 243; ІТ 289; ЮР, ІІ, 795]; Пасе́чко [ВГ 349/Трн обл]; Пасєвич [SH 316]; Па́сир [СП 266]; Па́сич [Чучка 431]; Пасо́вич [ІТ 289]; Пасс [ВГ 271; ГБ 92; ГК 175]; Пась [ІТ 289]; Пасю́га [ЗА: Днп обл; ІТ 289; ЮР, ІІ, 797]; Пасюга, Пасюк [СПЖЛ, ІІ, 116]; Пасю́к [ВГ 210; ГБ 92; ІТ 289; СП 267; Чучка 432]; Пасюков [СПЖЛ, ІІ, 116]; Пасю́та [ІТ 289]; Пасюта [ПЛ 148]; Пася́к [ІТ 289].

Пасько див. **Па(с)ко**.

Пахно І. Походження: а) усічено-суфіксальний дериват від імен з початковим **Па-** (Панасъ (див.) Панътєлѣй (див.), Пархомъ (див.) та ін.), утворений за допомогою однофонемного суфікса **-х-** та суфікса **-н-о**. Усічено-суфіксальний варіант Пах у XVI ст. функціонував і як самостійне ім'я: Pach (одночленне іменування) [Снятин, 1564 р. ОКЗР, І, 1]; б) усічення від народного варіанта Пахно[тїи] (< церк. Пафнотии) [ССМ, ІІ, 130].

ІІ. Приклади: Па(х)но Пти(т)ча(н)ко, 92 зв.; Пахъно Кистєнє(н)ко 98 зв.; Пахно Чопєнъко, 164.

ІІІ. Варіанти, кількість носіїв: Пахно 1: Ум; Па(х)но 1: Кнв; Пахъно 1: Крс.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Иванъ Пахънєнъко, 138 зв.; Анъто(н) Пахънє(н)ко, 191; б) (в інших пам'ятках) сємєна а ивана пахновичо(в) [Луцьк, 1602 р. ЛНБ 5, ІІ 4050, 72]; Ми(с)ко Пахне(н)ко [1665 р. ЛРК 134]; Якимъ Пахно [1756 р. АК 5, 146].

V. Пам'ятки, словники: Пахно Де(м)ковичъ [1576 р. ОО 54]; Пахно Якушкович [1620 р. ВО 145].

VII. Прізвища: Пахні́й [ЮР, ІІ, 799]; Пахно́ [ВГ 41; ГБ 92; ГК 175]; Пахно [СПЖЛ, ІІ, 117]; Пахню́к [СП 267; ЮР, ІІ, 799].

Пахута І. Походження: усічено-суфіксальний дериват від імен з початковим **Па-** (Панасъ (див.) Панътєлѣй (див.), Пархомъ (див.) та ін.), утворений за допомогою однофонемного суфікса **-х-** і суфікса **-ут-а**. Народний варіант Пах у XVI ст. функціонував і як самостійне ім'я: Pach (одночленне іменування) [Снятин, 1564 р. ОКЗР, І, 1].

ІІ–ІІІ. Пахута Гринъчєнъко, 189 (Клн).

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Стєцко Пахута, 167.

VII. Прізвища: Паху́та [ЮР, ІІ, 799].

Пашко I. Походження: усічено-суфіксальний дериват, утворений від імен з початковим **Па-** (Павло (див.) та ін.) за допомогою однофонемного суфікса **-ш-** (пор. у Реєстрі: Иванъ Паш[єнко], 370, а також прізвища: Пашéнко [ВГ 127], Пашúна, Пашýк [ІТ 280]) і суфікса **-к-о**.

II. Приклади: Пашъко Бу(т), 13 зв.; Пашъко Яцє(н)ко, 98 зв.; Пашъко Шума(р), 344 зв.; Пашко Шкємида, 387.

III. Варіанти, кількість носіїв: Пашко 7: Чг 2, Бр 2, М 2, Плт 1; Пашъко 19: Чг 1, Чрк 2, Крс 4, Б 1, Клн 1, П 4, Крп 2, Прл 2, Н 1, Чрг 1.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) А(р)тє(м) Пашчє(н)ко, 72; Матѣй Пашъковъски(й), 124; Пархвє(н) Пашъковы(ч), 138; Павєлъ Пашъковъски(й), 146 зв.; Юско Пашъковичъ, 318; Стєцъко Пащє(н)ко, 333 зв.; б) (в інших пам'ятках) пан Федко Пашкович [Ровно, 1483 р. ССМ, ІІ, 131]; Гапонъ Пашъковичъ [1576 р. ОО 58]; Коузя(н) пашьча(т) вѣдомо чини(т)… ижь прода(л) штоукоу роулѣ [Одрехова, 1637 р. АСО 191]; Дє(м)ко Пащє(н)ко [1659 р. ЛРК 100]; Иван Пащенко [1660 р. ХП 140]; Матфей Пашко [1732 р. Роспись 63]; у складі родової назви: борчане мужи Бороцкиї на имє… Андрѣєвичи… Григориєвичи… Хомичи… чотири браты Пашковичи [1637 р. МШ 92]; Пєтро Пашковєць [1756 р. АК 5, 162]; Пашко **Paszko**, Пашковський **Paszkowski** [Прикарпатська Львівщина, 1785–1788 рр. ІФ 260]; Пашко, Пашкович, Пашковський, Пашков'ят [Лемківщина, 1787–1819 рр. АЛ 114]; Пащук **Paszczuk** [Прикарпатська Львівщина, 1819–1820 рр. ІФ 260].

V. Пам'ятки, словники: Миколай а Пашко Яцковичи [1347 р. Грамоти 26]; а сє бортници пашко бортикъ и съ ємєлина юрко мошничь [Львів, 1370 р. ССМ, ІІ, 131]; панъ Богоушъ и братъ єго панъ Пашко [1434 р. Одн. 15]; Пашко з Острa [1581 р. НР 42]; по(д)даныє єго з сєла Чапли на (и)мє За(н)ко, Пашко За(н)ко(в) сы(н),… Ма(л)ко (Вінниця, 1598 р. ДБВ 714); Пашко Губаты(и) (Корнин, 1609 р. ДМВН 130); Пашко, бывшій войтъ (Бориспіль, 1614 р. АБМУ 4); Пашко Колесникъ [1666 р. МПК 63]; Пáшко, Пашкó [1909 р. МТ 129].

VI. Сучасний словник: розм. Пашкó від оф. Павлó [Аркушин 138; ВІЛ 88; ІТ 279].

VII. Прізвища: Пашкáн [СП 268]; Пашкéвич [ВГ 236; ГК 176; СП 268; ЮР, ІІ, 800]; Пашкевич [СПЖЛ, ІІ, 117]; Пáшків [ЮР, ІІ, 800]; Пашкі́вський [СП 268; ЮР, ІІ, 800]; Пашківський [СПЖЛ, ІІ, 118]; Пашкó [АЗ 311; ВГ 28; ГБ 92; ГК 176; СП 268; Стехна 77; Чучка 434; ЮР, ІІ, 800]; Пашко [СПЖЛ, ІІ, 118]; Пашкóв [ВГ 224; СП 268]; Пашкóвець [ЮР, ІІ, 801]; Пашковéць [ІТ 280; ЮР, ІІ, 801]; Пашковець, Пашкóвич [Чучка 434]; Пашкóвський [ВГ 34; ГК 176; СП 268; ЮР, ІІ, 801]; Пашковський [СПЖЛ, 118]; Пáшкуй [Чучка 434]; Пащáк [ІТ 280]; Пáщенко [ВГ 7; ГБ 92; ГК 176; Стехна 77]; Пащýк [ЗА: Рв обл; ІТ 280; СП 268].

Пєданъ I. Походження: а) фонетичний варіант від Фєда(н) (див.); б) утворене від Пед (< Фед) за допомогою суфікса **-ан**. Усічення Пед функціонувало і як самостійне ім'я, пор. прізвищеву назву у Реєстрі: Кли(м) Пєдє(н)ко, 185 зв., а також в інших пам'ятках – Петро Педъ [1732 р. Роспись 80], прізвища Пéда, Педéнко [Стехна 77].

II. Приклади: Пєда(н) Усє(н)ко, 13 зв.; Пєда(н) Самъсонє(н)ко, 13 зв.; Пєда(н) Ващєнко, 150; Пєданъ Мє(л)ничєнъко, 156 зв.; Пєда(н) Дмитрєнъко, 179; Пєданъ Пробозъкы(й), 194.

III. Варіанти, кількість носіїв: Пєда(н) 2: Чг 1, Ум 1; Пєда(н) 2: Чг 1, Бр 1; Пєданъ 2: Ум 1, Клн 1.

IV. Прізвищеві назви: б) (в інших пам'ятках) Федор Педан [Кременчуцька сотня, 1752 р. Пивовар 16].

VI. Сучасний словник: розм. Педáн від оф. Федір [ІТ 374].

VII. Прізвища: Педáн [ВГ 130; ГБ 92; ГК 176; ІТ 376; Стехна 77; ЮР, ІІ, 802]; Педан [ПЛ 161; СПЖЛ, ІІ, 118]; Педанюк [ІТ 376].

VII. Паралелі: рос. розм. Педáн від оф. Фёдор [АС Снф, 247].

Пєда(с) I. Походження. утворене від Пед (< Фед) за допомогою суфікса **-ас**/**-ас'** (виносний приголосний (**с**) міг позначати або тверду, або м'яку вимову). Усічення Пед функціонувало і як самостійне ім'я, пор. прізвищеву назву у Реєстрі: Кли(м) Пєдє(н)ко, 185 зв., а також в інших пам'ятках – Петро Педъ [1732 р. Роспись 80].

II–III. Пєда(с) Гаврыляка, 200 (Клн).

IV. Прізвищеві назви: б) (в інших пам'ятках) Іванъ Пєдасъ [1756 р. АК 5, 68].

VI. Сучасний словник: розм. Педáсь від оф. Федір [ІТ 374].

VII. Прізвища: Пéдас, Педасéнко [ІТ 376].

Пѣдашъ І. Походження: утворене від Пед (< Фед) за допомогою суфікса **-аш**. Усічення Пед функціонувало і як самостійне ім'я, пор. прізвищеву назву у Реєстрі: Кли(м) Пєдє(н)ко, 185 зв., а також в інших пам'ятках – Петро Педъ [1732 р. Роспись 80].

ІІ. Приклади: Пѣдашъ Покровє(н)ко, 11 зв.; Пѣдашъ Морозо(в)ски(й), 160.

ІІІ. Варіанти, кількість носіїв: Пѣдашъ 2: Чг 1, Ум 1.

ІV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Пєдашє(н)ко Пєлєхъ, 155 зв.; Процикъ Пѣдашко, 382; пор. Ива(н) Пєдашчє(н)ко, 11 зв.

VI. Сучасний словник: розм. Педа́ш від оф. Федір [ІТ 374].

VII. Прізвища: Педа́ш [ВГІП 243; ЗА: Хрк обл; ІТ 376; ЮР, ІІ, 802]; Педаш [СПЖЛ, ІІ, 118]; Педаше́вський, Педаше́нко [ІТ 376].

Пѣдєцъ І. Походження: утворене від Пед (< Фед) за допомогою суфікса **-ец**. Усічення Пед/Педь функціонувало і як самостійне ім'я, пор. прізвищеву назву у Реєстрі: Кли(м) Пєдє(н)ко, 185 зв., в інших пам'ятках – Петро Педъ [1732 р. Роспись 80], а також прізвище Педь [СП 268].

ІІ–ІІІ. Пѣдєцъ Каръпє(н)ко, 108 зв. (Крс).

ІV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Ива(н) Пѣдєцъ, 194.

Пѣдина І. Походження: фонетичний варіант від Θєдина (див.).

ІІ. Приклади: Пѣдина Дро(з)дєнъко, 150 зв.; Пєдина Ку(з)мє(н)ко, 156; Пѣдина Зя(т)ковъски(й), 165 зв.; Пєдина Василє(н)ко, 399 зв.

ІІІ. Варіанти, кількість носіїв: Пѣдина 2: Ум; Пєдина 2: Ум 1, Плт 1.

ІV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Романъ Пєдинє(н)ко, 121; б) (в інших пам'ятках) Фѣдоръ Пѣдина [Соснівка, 1721 р. ДДГ 207].

Пє(д)ко І. Походження: фонетичний варіант від Фє(д)ко (див.).

ІІ. Приклади: Пє(д)ко Ми(с)чє(н)ко, 13 зв.; Пѣ(д)ко Лаврино(в) бра(т), 150; Пє(д)ко Крачєнъко, 158 зв.; Пє(д)ко Луцєнъко, 392.

ІІІ. Варіанти, кількість носіїв: Пѣ(д)ко 1: Ум; Пє(д)ко 3: Чг 1, Ум 1, Плт 1.

ІV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Стєпанъ Пѣ(д)чєнъко, 206; б) (в інших пам'ятках) Ива(н) Пе(д)кеви(ч) [1586 р. Ящук І, 75]; Василь Пѣдко; Олєкса Пѣдчєн(ъ)ко [1756 р. АК 5, 164, 180]; Артем Федоров сын Педко [Харків, 1782 р. РСВО 171].

V. Пам'ятки, словники: Педко Кошик [Келебердянська сотня 1752 р. Пивовар 20]; Педько́, Федько́ [Закревський 444].

VII. Прізвища: Пе́дченко [ВГ 19; ЗА: Кв м; Плт обл; ЮР, ІІ, 802]; Педченко [СПЖЛ, ІІ, 118]; Педько́ [ВГ 155; ВГІП 243; ГК 176; ЗА: Хрк обл; ЮР, ІІ, 802].

Пѣдорє(ц) І. Походження: фонетичний варіант від Фѣдорє(ц) (див.).

ІІ–ІІІ. Пѣдорє(ц) Коро(т)кого, 150 зв (Ум).

Пѣдорина І. Походження: утворене від Педор (див.) за допомогою суфікса **-ин-а**.

ІІ–ІІІ. Пѣдорина Дєнисє(н)ко, 157 зв. (Ум).

Пѣдоръ І. Походження: фонетичний варіант від Фѣдоръ (див.).

ІІ. Приклади: Пѣдо(р) Турє(н)ко, 13; Пєдо(р) Богданичь, 150 зв.; Пѣдоръ Конъдратє(н)ко, 169 зв.; Пѣдо(р) Гла(д)кы(й), 205 зв.; Пѣдоръ Кудра, 207 зв.; Пѣдоръ Тєрєховъски(й), 208.

ІІІ. Варіанти, кількість носіїв: Пѣдоръ 60: Крс 1, Ум 22, Бр 31, Клн 3, Плт 1; Пєдоръ 12: Ум; Пѣдо(р) 51: Чг 1, Ум 10, Бр 24, Клн 12; Пєдо(р) 16: Чг 5, Ум 11.

ІV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Прокопъ Пєдоровъ, 13; Алєксанъдєръ Пєдоръко, 97 зв.; Грыцько Пєдорєнъко, 136 зв.; Лукянъ Пєдоровичъ, 155; Михайло Пєдорєнъко, 207; Ларко Пєдорє(н)ко, 390 зв.; б) (в інших пам'ятках) Гаврило Педоренко [1660 р. ХП 140].

V. Пам'ятки, словники: по(д)даныє… Пѣдо(р) Дѣ(м)кови(ч),… Пѣ(т)ръ Юсчє(н)ко [Брацлав, 1596 р. ДБВ: 702]; по(д)даныє єго… Ивахно, Пєдо(р), Павло [Вінниця,1601 р. ДБВ 792].

VII. Прізвища: Педо́ренко [ВГ 316; ГБ 92]; Педоренко [ЗА: Вн обл]; Педо́рич [ВГ 351; ГБ 92]; Педорук [ЗА: Вн обл]; Педо́ря [ВГІП 243; ЮР, ІІ, 802].

Пѣдо(с) І. Походження: утворене від Пед (< Фед) за допомогою суфікса **-ос**/**-ос'** (виносний приголосний (**с**) міг позначати або тверду, або м'яку вимову). Усічення Пед функціонувало і як самостійне ім'я, пор. прізвищеву назву у Реєстрі: Кли(м) Пєдє(н)ко, 185 зв., а також в інших пам'ятках – Петро Педъ [1732 р. Роспись 80].

ІІ. Приклади: Пѣдо(с) Мойсѣєнъко, 113 зв.; Пєдосъ Гарасєнъко, 157; Пѣдо(с) Ющє(н)ко, 200.

ІІІ. Варіанти, кількість носіїв: Пѣдо(с) 2: Крс 1, Клн 1; Пєдосъ 1: Ум.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Грыцъко Пєдосє(н)ко, 135; б) (в інших пам'ятках) Юхно Педосенко [1654 р. ПК: 67].

VII. Прізвища: Педо́с, Педосю́к [ЮР, II, 802].

Пєду(р) I. Походження: фонетичний варіант від Педор (див.).

II–III. Пєду(р) Вє(з)дє(н)ко, 179 зв. (Бр).

VII. Прізвища: Педура́н, Педура́р [СП 268].

Пєдяшъ I. Походження: фонетичний варіант від Педаш (див.).

II–III. Пєдяшъ Трохи(мє)нъко, 117 (Крс).

Пєлєхъ I. Походження: а) на думку П.П. Чучки, правдоподібно, укр. ім'я-прізвисько пішло від апелятива *пелех* 'хлопець з розкуйовдженим волоссям' [Чучка СОІ, 273]; б) усічено-суфіксальний дериват від давніх, канонічних рідкісних імен Апе́лл, Апе́ллій, Пелаге́й, Пелагі́й, Пеларіа́н, Пеле́й, Пелій [ІТ, 40, 290–291], утворений за допомогою суфікса **-ех**. Цю версію підкріплює наявність прізвищевих назв Пелеш, Пелешик (< **Пел-** + суфікс **-еш**), Пеликович, Пеляк, Пелянчик, Пелярчик, Пельо [Лемківщина, 1787–1819 рр. АЛ 114], тобто від основи **Пел-** могли бути утворені різні деривати за допомогою суфіксів **-ех**, **-еш** та ін.; в) діалектний варіант від Пилип, можливо, через форми: Пилип → Пел[ип] → **Пел-** + суфікс **-их** → Пелих → Пелех або ж Пилип → Пел[ип] → **Пел-** + суфікс **-ех** → Пелех, або ж Пеле[п] + однофонемний суфікс **-х** → Пелех. Пор. відіменні (від Пилип) прізвища Пелепе́ць, Пелепе́цький, Пелепи́цький, Пелепко́ [СП 268–269], Пелепю́к [ВГ 384/Зп обл], Пелеп'ю́к [СП 268], Пелепя́к [СП 268], Пелипа́ка, Пелипа́с [ВГ 70, 13], Пелипе́нко, Пели́пко, Пелипчу́к, Пелипя́к [СП 269], Пелипа́сь [ГБ 92].

II–III. Пєдашє(н)ко Пєлєхъ, 155 зв. (Ум).

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Ивашко Пєлєшє(н)ко, 178 зв.; б) (в інших пам'ятках) Сєргѣ Пєлєшєн(ъ)ко [1756 р. АК 5, 181]; Пелех, Пелехов, Пелешенко [Лемківщина, 1787–1819 рр. АЛ 114]; Пелех **Pelech** [Прикарпатська Львівщина, 1819–1820 рр. ІФ 260].

V. Пам'ятки, словники: кріпак Mich. Pelich [Закарпаття, 1570 р. Чучка СОІ, 273]; кріпак Pelech Iwan [Хустщина, 1715 р. Чучка СОІ, 274].

VII. Прізвища: Пе́лех [ВГ 41; ВГІП 243; ГК 176; СП 269; Чучка 435; ЮР, II, 802]; Пелех [СПЖЛ, II, 118]; Пелеха́й [ВГ 236]; Пе́лих [ВГ 13; ВГІП 243]; Пелих, Пелихов [СПЖЛ, II, 118].

VII. Паралелі: рос. народні форми імен Пеле́п < Филип, Пе́лех < Апелл, Апеллий, Пелиан, Пелий [АС Снф, 248].

Пєрє(р)ва I. Походження: ймовірно, слов'янське автохтонне ім'я-прізвисько відапелятивного походження.

II–III. Пєрє(р)ва Анъдрусчєнъко, 366 зв. (М).

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Стєпанъ Пєрєръва, 404 зв.; б) (в інших пам'ятках) Жданъ Перерва [1666 р. МПК 65]; Лєвко Пєрерва [1756 р. АК 5, 82]; Перерва **Pererwa** [Прикарпатська Львівщина, 1785–1788 рр. ІФ 260].

VII. Прізвища: Пере́рва [ВГ 17; ГБ 93; ГК 177; ЮР, II, 802]; Перерва [ЗА: АР Крим, Днп м, Днц обл, Зп м, ІФ обл, Кв м, Хрк м, Хрк обл, Хрс м; ПЛ 145; СПЖЛ, II, 120].

Пєръпура I. Походження: усічено-суфіксальний дериват від церк. імені Перп[етуй] [ІТ 292], утворений за допомогою суфікса **-ур-а**.

II–III. Пєръпура Ярємє(н)ко, 113 (Крс).

V. Пам'ятки, словники: Парпура (прізвище) [2-га пол. XIX ст. ПЛ 189].

Пєтра(н) I. Походження утворене від Пєтр[о] (див.), Пєтръ (див.). за допомогою суфікса **-ан/-ан'**.

II–III. Пєтра(н) Мє(л)ничє(н)ко, 179 (Бр).

IV. Прізвищеві назви: б) (в інших пам'ятках) Петранканин [Лемківщина, 1787–1819 рр. АЛ 114].

V. Пам'ятки, словники: Petran [Мараморoський комітат, XVII ст. АЗ 131]; ВП Петра́нь [Шульська 148].

VI. Сучасний словник: розм. Петра́ня від оф. Петро́ [Аркушин 141].

VII. Прізвища: Петран [ЗА: АР Крим, Зп м, Лв обл, Лг м, Трн обл, Хрс обл]; Петра́ник [ВГ 338/Вн обл]; Петра́нич, Петра́ній [СП 271]; Петра́нов [Стехна 78]; Петранчу́к [АЗ 302; СП 271]; Петра́нь [СП 271]; Петрань [ЗА: Зк обл, Лв обл, Рвн обл, Чрг обл]; Петраню́к [ЮР, II, 809].

Пєтрашко I. Походження: утворене від Пєтрашъ (див.) за допомогою суфікса **-к-о**.

II. Приклади: Пєтрашко Момотикга, 175 зв.; Пєтрашко Гушича(н)ко, 178; Пєтрашко Пєчє(р)ски(й), 183 зв.

III. Варіанти, кількість носіїв: Пєтрашко 3: Бр.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Ула(с) Пєтращєнъко, 36 зв.; Стєпа(н) Пєтра(ш)ковъ зя(т), 353; б) (в інших пам'ятках) пан Ванько Пєтрашькович [Луцьк, 1461 р. ССМ, II, 141].

V. Пам'ятки, словники: Ана продала пєтрашкови радъцѣовскому свою дѣднину а отнину [Перемишль, 1359 р. ССМ, II, 140]; А на томъ дей местцы, где Петрашко Калусовский мыто береть, ни мосту, ани гребли нетъ [Краків, 1511 р. Картотека].

VII. Прізвища: Петрашка́н [СП 271]; Петрашке́вич [ЮР, II, 809]; Петра́шко [ВГ 349/Трн обл; ЮР, II, 809]; Петрашко [ПЛ 171; СПЖЛ, II, 123]; Петраща́к [СП 271]; Петра́щук [ЗА: ІФ обл]; Петращу́к [АЗ 302; ВГ 375/ІФ обл; СП 271; Стехна 78; ЮР, II, 809].

Пєтрашъ I. Походження: утворене від Пєтр[о] (див.), Пєтръ (див.). за допомогою суфікса **-аш**.

II. Приклади: Пєтрашъ Имъглѣєвєцъ, 113 зв.; Пєтрашъ Симонє(н)ко, 178; Пєтрашъ Палашє(н)ко, 178; Пєтрашъ Сахнєнъко, 352 зв.; Пєтрашъ Яковє(н)ко сотни(к), 388 зв.

III. Варіанти, кількість носіїв: Пєтрашъ 3: Крс 1, Крп 1, Плт 1; Пєтрашъ 2: Бр.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) И(л)ко Пєтрашєнъко, 153 зв.; Сєнь Пєтрашєня, 153 зв.; Юсь Пєтрашовъ сы(н), 177; Грыцъ Пєтрашє(н)ко, 352 зв.; Богда(н) Пєтрашє(н)ко, 401; б) (в інших пам'ятках) Iwaniec Petraszewicz [1571 р. ОО 44]; Петраш [Лемківщина, 1787–1819 рр. АЛ 114].

V. Пам'ятки, словники: Купилъ панъ пєтрашь дѣдицтво в анъны радивонъковоѣ [Перемишль, 1359 р. ССМ, II, 141]; Petrasch [Поділля, 1494 р. Худаш 116]; Piotrusewicz Pietrasz [1571 р. ОО 45]; Петраш [Мараморoський комітат, XVIII ст. АЗ 134].

VII. Прізвища: Пе́траш [ВГ 26; ГБ 93; ГК 178; ЗА: Зп м; СП 271]; Петра́ш [АЗ 339; ВГ 51; ГК 178; ЗА: Чрк обл; ЮР, II, 809]; Петраш [ПЛ 176; СПЖЛ, II, 123]; Петраше́вич [ЮР, II, 809]; Петрашевич [СПЖЛ, II, 123]; Петраше́нко [ВГ 41; ГК 178; ЮР, II, 809]; Петра́шин [ВГ 386/Хрк обл]; Петрашо́к [ЮР, II, 809].

Пєтрикъ I. Походження утворене від Пєтр[о] (див.), Пєтръ (див.). за допомогою суфікса **-ик**.

II. Приклади: Пєтрикъ Малы(й), 59 зв.; Пєтрикъ Нєдѣ(л)ка, 60; Пєтри(к) Ко(ч)мина, 164.

III. Варіанти, кількість носіїв: Пєтрикъ 2: Чрк; Пєтри(к) 1: Ум.

IV. Прізвищеві назви: а) (у Реєстрі) Данило Пєтриковє(ч), 26 зв.; б) (в інших пам'ятках) Иоан диаконь Петрикоувъ [Острожниця, 1492 р. Чучка 442]; Ochrin Petrikovicz; Andrei Petrikow (Галицьке ст-во, 1564 р. ОКЗР, I, 69, 83); Сєнє(ц) Пе(т)рикови(ч) [1570 р. ОО 39]; Joan Petrik [Лохово, 1570 р. Чучка 442]; Lewko Petrykowicz [1604 р. ОО 117]; Петрик [Лемківщина, 1787–1819 рр. АЛ 114]; Петрик **Petryk** [Прикарпатська Львівщина, 1819–1820 рр. ІФ 261].

V. Пам'ятки, словники: а на то є(ст)… вѣра пана пєтрика постєлника [Сучава, 1452 р. ССМ, II, 141]; Petrik Hawrikowicz (Снятинське ст–во, 1564 р. ОКЗР, I, 7); Пе(т)рикъ Кокови(ч) [1576 р. ОО 63]; Petryk Bozynenia [1604 р. ОО 117]; Petrik Jur [1680 р. Чучка 442]; Петрик Кравец [1689 р. ДГК 45]; тот скаредный… Петрик ложными писмами… своими ничево зде.. не доспеет [Батурин, 1692 р. ЛІМ, II, 353]; Petrik [Мараморoський комітат, XVIII ст. АЗ 135]; ВП Пе́трик [Шульська 148].

VI. Сучасний словник: розм. Пе́трик від оф. Петро́ [Аркушин 140; ВІЛ 91].

VII. Прізвища: Пе́трик [ВГ 210; ВГІП 246; ГБ 93; ГК 178; ЗА: Вн обл, Зк обл, Крв обл, Мк обл, Трн обл; СП 271; Чучка 442]; Стехна 78; ЮР, II, 810]; Петрик [ПЛ 158; СПЖЛ, II, 123]; Петри́ка [ГК 178]; Петрика́нин [ЮР, II, 810]; Петриканич [SH 322]; Петрике́вич [ЮР, II, 810]; Петриків [СПЖЛ, II, 123]; Пе́триків, Петри́кій [ЮР, II, 810]; Петрико́вець [ВГ 360/Чрк обл]; Петрикович [Чучка 442].

АБМУ – Акты Бориспольского мейского уряда 1612–1699 гг. / С предисл. А. В. Стороженка. – К. : Киевская старина, 1892. – 112 с.

АЗ – Чучка, П. П. Антропонімія Закарпаття : монографія / Павло Чучка ; Міністерство освіти і науки України ; Ужгородський нац. ун-т. – Ужгород, 2008. – 671 с.

АК – Архів Коша Нової Запорозької Січі. Корпус документів 1734–1775 / Ін–т української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – Т. 2 /

упоряд.: Л. З. Гісцова, Л. Я. Демченко, Т. Л. Кузик, Л. М. Муравцева, Л. А. Сухих. – Київ, 2000. – 751 с. – Т. 5 : Реєстр Війська Запорозького Низового 1756 року / упоряд.: Л. З. Гісцова, Л. Я. Демченко, Т. Л. Кузик, Л. М. Муравцева. – Київ : ВІПОЛ, 2008. – 528 с.

АЛ – Панцьо, С. Антропонімія Лемківщини / С. Є. Панцьо. – Тернопіль : Книжково-журн. вид–во «Тернопіль», 1995. – 132 с.

Аркушин – Словник варіантів власних імен північно-західної України : А–Я / Волин. нац. ун–т ім. Лесі Українки ; [упоряд. Г. Л. Аркушин]. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2009. – 372 с.

АСО – Акти села Одрехови / упоряд. І. М. Керницький, О. А. Купчинський. – Київ : Наук. думка, 1970. – 260 с.

АС Снф – Суперанская, А. Словарь народных форм русских имен / А. В. Суперанская. – Москва: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. – 368 с.

АЮЗР – Архив Юго-Западной России, издаваемый Временной комиссией для разбора древних актов. – Киев, 1859–1914. – Ч. 1–8.

ВГ – Горпинич, В. Прізвища степової України: словник / В. О. Горпинич. – Дніпропетровськ: ДДУ, 2000. – 408 с.

ВГІП – Горпинич, В. Вся Гуляйпільщина в іменах та прізвищах : словник / В. О. Горпинич. – Дніпропетровськ, 2007. – 382 с. – (Ономастика і апелятиви ; вип. 29).

ВІЛ – Скрипник, Л. Власні імена людей. Словник–довідник / Л. Г. Скрипник, Н. П. Дзятківська ; за ред. В. М. Русанівського. – 3-тє вид., випр. і доп. – Київ: Наук. думка, 2005. – 335 с.

ВКДГМ – Військові кампанії доби гетьмана Івана Мазепи в документах / упоряд. Сергій Павленко. – Київ: Видавничий дім «Києво–Могилянська академія», 2009. – 1054 с.

ВО – Володіння князів Острозьких на Східній Волині (за інвентарем 1620 року) / Переклад, упоряд. і передмова Ірини Ворончук ; НАН України ; Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – Київ ; Старокостянтинів, 2001. – 416 с.

ГБ – Горпинич, В. Прізвища Середньої Наддніпрянщини (Словник) / В. О. Горпинич, Ю. Б. Бабій. – Дніпропетровськ: Пороги, 2004. – 140 с. – (Ономастика і апелятиви ; вип. 29).

ГК – Горпинич, В. Прізвища Дніпровського Припоріжжя (Словник) / В. О. Горпинич, І. А. Корнієнко. – Дніпропетровськ: Пороги, 2003. – 272 с. – (Ономастика і апелятиви ; вип. 28).

Грамоти – Грамоти XIV ст. / Упорядкування, вступна стаття, коментарі і словники–покажчики М. М. Пещак ; відп. ред. В. М. Русанівський. – Київ: Наук. думка, 1974. – 256 с. – (Серія «Пам'ятки української мови»).

ДБВ – Документи Брацлавського воєводства 1566–1606 років / упоряд. Микола Крикун, Олексій Піддубняк; вступ Миколи Крикуна. – Львів : НТШ, 2008. – 1217 с.

ДГІМ – Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / упоряд. Сергій Павленко. – Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 1144 с.

ДГК – Древности города Купянска. 1675–1699 : документы по основанию, истории и первым годам существования города. – Харьков: Харьковский частный музей городской усадьбы, 2011. – 60 с.

ДДГ – Ділова документація Гетьманщини XVIII ст. : зб. документів / упоряд. В. Й. Горобець. – Київ : Наук. думка, 1993. – 392 с. – (Пам'ятки політично-правової культури України).

ДМВН – Ділова мова Волині і Наддніпрянщини XVII ст. : збірник актових документів / Підгот. до вид. В. В. Німчук, В. М. Русанівський, К. С. Симонова та ін. – Київ: Наук. думка, 1981. – 316 с. – (Пам'ятки української мови XVII ст. ; Серія актових документів і грамот).

ДШС – Українсько-російський і російсько-український словник власних імен людей / уклали: Н. П. Дзятківська, С. П. Шевченко, Л. Г. Скрипник ; [за ред.

І. М. Кириченка]. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1954. – 64 с.

ЕСУМ – Етимологічний словник української мови : в 7-ми томах / [НАН України ; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні ; за ред. О. С. Мельничука]. – Київ : Наук. думка, 1982-2012. – Т. 1-6.

ЗА – Записи авторів статті.

Закревський – Закревскій, Н. Словарь малороссійскіхъ идіомовъ или собраніе словъ несходныхъ съ русскими // Старосвѣтскій бандуриста : кн. 3 / Составилъ Николай Закревскій. – Москва, 1861. – С. 255–601.

ІТ – Трійняк, І. Словник українських імен / І. І. Трійняк ; [відп. ред. І. М. Желєзняк]. – Київ : Довіра, 2005. – 510 с.

ІФ – Фаріон, І. Українські прізвищеві назви Прикарпатської Львівщини наприкінці XVIII – початку XIX століття : з етимологічним словником / Ірина Фаріон ; НАН України ; Інститут народознавства. – Львів: Літопис, 2001. – 371 с.

Картотека – Картотека Словника української мови XVI – першої половини XVII ст. Зберігається у відділі української мови Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України у м. Львові. – Рукопис.

Крикун – Перепис Подільського козацького полку 1659 року // Крикун, М. Між війною і радою. Козацтво Правобережної України в другій половині XVII – на початку XVIII століття : статті і матеріали / Микола Крикун. – Київ: Критика, 2006. – С. 67–97.

ЛБ – Лексикон словенороський Памва Беринди / Підгот. тексту і вступна стаття В. В. Німчука ; [відп. ред. К. К. Цілуйко]. – Київ: Вид–во АН УРСР, 1961. – 272 с. – (Пам'ятки української мови XVII ст. ; Серія наукової літератури).

ЛІМ – Листи Івана Мазепи / упор. та автор. вступн. дослідж. В. В.Станіславський ; [відп. ред. В. А. Смолій]. – Т. 2 : 1691–1700 – К. : Інститут історії України НАНУ, 2010. – 752 с.

ЛНБ – Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника. Від. рукописів. Фонд 5 (фонд Оссолінських).

ЛРК – Лохвицька ратушна книга другої половини XVII ст. : збірник актових документів / Підгот. до видання О.М. Маштабей, В.Г. Самійленко, Б.А. Шарпило ; [відп. ред. І. П. Чепіга]. – К. : Наукова думка, 1986. – 223 с. (Пам'ятки української мови ; Серія ділових документів і грамот).

МПК – Малороссійскія переписныя книги 1666 года. Съ послѣсловѣемъ Ал. Лазаревскаго. – Киев, 1900. – 109 с.

МТ – Михальчук, К. Програма для збирання діалектичних одмін української мови / К. Михальчук і Е. Тимченко ; [вид. Українського Наукового Товариства в Києві]. – Київ : Друкарня 1-ї Київської Спілки Друкарської Справи, 1909. – 206 с.

МШ – Шамрай, М. Маргіналії в стародруках кириличного шрифту 15–17 ст. з фонду Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського / Маргарита Шамрай ; НАН України ; Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського ; Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. – Київ: НБУВ, 2005. – 332 с.

НР – Дзира, Я. Найдавніший реєстр українського козацтва 1581 року / Я. Дзира // Україна – козацька держава / [упоряд. Володимир Недяк]. – Київ : ЕММА, 2004. – С. 40–43.

Огієнко – Огієнко, І. Словник особових імен у літературній українській формі // Рідна мова. – 1935. – № 7. – С. 294-299.

Одн. – Однороженко, О. Родова геральдика Русо-Влахії (Молдавського господарства) кінця XIV–XVI ст. / Ін-т української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського. – Харків, 2008. – 156 с.

ОКЗР – Описи королівщин в землях руських XVI віку : т. 1 : Люстрациї земель Галицької й Перемиської / під ред. Михайла Грушевського // Жерела до історії України–Руси / НТШ ; Археографічна комісія. – Львів, 1895. – 312 с. ; т. 2 : Люстрациї королівщин в землях Перемиській і Сяноцькій з р. 1565 // Жерела до історії України–Руси / НТШ ; Археографічна комісія. – Львів,

1897. – 314 с.

ОО – Описи Острожчини другої половини XVI–першої половини XVII століття / упоряд. В. Атаманенко ; [ред. Л. Винар]. – Острог, 2004. – 384 с. – (Серія «Історичні джерела» ; т. 1).

Пивовар – Пивовар, А. Поселення задніпрських місць до утворення Нової Сербії в документах середини XVIII століття / А. В. Пивовар ; [А. Т. Лата (наук. ред.), П. Т. Овчаренко (наук. ред.)]. – Київ: Академперіодика, 2003. – 332 с.

ПЛ – Кравченко, Л. Прізвища Лубенщини / Л. О. Кравченко. – Київ: Факт, 2004. – 198 с.

Реєстр – Реєстр Війська Запорозького 1649 року: Транслітерація тексту / Підготували до друку : О. В. Тодійчук (головний упоряд.), В. В. Страшко, Р. І. Осташ, Р. В. Майборода. – Київ : Наук. думка, 1995. – 592 с. – (Джерела з історії українського козацтва).

Роспись – Именная роспись Черниговского полка 1732 года. – Харьков: Харьковский частный музей городской усадьбы, 2010. – 144 с.

РСВО – Ревизская сказка войсковых обывателей города Харькова 1782 года. – Харьков, 2007. – 200 с.

РСВОСБ – Ревизская сказка войсковых обывателей слободы Белка Ахтырского уезда 1835 год / Государственный архив Харьковской области ; Харьковский частный музей городской усадьбы. – Харьков : Харьковский частный музей городской усадьбы, 2010. – 126 с. – (Слобожанские родоводы).

СП – Словник прізвищ: практичний словозмінно–орфографічний (на матеріалі Чернівеччини) / [гол. ред. Лук'янюк К. М.; уклад. Бабич Н. Д., Колесник Н. С., Лук'янюк К. М., Скаб М. В., Редьква Я. П.]. – Чернівці : Букрек, 2002. – 424 с.

СПЖЛ – Глуховцева К. Д. Словник прізвищ жителів Луганщини: у 2 т. / К.Д. Глуховцева, І. Я. Глуховцева, В. В. Лєснова; [за ред. проф. К. Д. Глуховцевої]. – Луганськ, 2011. – Т. 1 : 388 с. ; Т. 2 : 364 с.

ССМ – Словник староукраїнської мови XIV–XV ст. / Ред. Л. Л. Гумецька, І. М. Керницький. – Т. 2. – Київ : Наукова думка, 1978. – 591 с.

Стехна – Стехна, П. Сучасні прізвища Запорізької Приазовщини : словник / П. М. Стехна. – Дніпропетровськ, 2009. – 91 с. (Ономастика і апелятиви ; вип. 33).

УРС – Українсько-російський словник : в 6-ти томах / АН УРСР ; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні ; гол. редактор І. М. Кириченко. – Київ : Вид-во АН УРСР, 1953-1963.

ХП – Харківський перепис р. 1660 (Перепис Слобожанщини Ф. Т. Пестрикова й С. С. Ушакова) // Записки іст.-філол. відділу ВУАН. – 1928. – Кн. XXI. – С. 129–173.

Худаш – Худаш, М. З історії української антропонімії / М. Л. Худаш. – Київ: Наук. думка, 1977. – 236 с.

Чучка – Чучка, П. Прізвища закарпатських українців. Історико-етимологічний словник / Павло Чучка. – Львів: Світ, 2005. – 703 с.

Чучка СОІ – Чучка, П. Слов'янські особові імена українців : Історико-етимологічний словник / Павло Чучка. – Ужгород : Ліра, 2011. – 432 с.

Шульська – Шульська, Н. Неофіційна антропонімія Західного Полісся: дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 - українська мова / Шульська Наталія Миколаївна. – Луцьк, 2011. – 363 с.

ЮР – Редько, Ю. Словник сучасних українських прізвищ : у двох томах / Юліян Редько ; НТШ. – Львів, 2007. – Т. 1–2.

Ящук – Ящук, Л. Антропонімія Житомирщини XVI–XVII ст. : дис. … канд. філол. наук : спец. 10.02.01 - українська мова / Ящук Леся Валеріївна. – Житомир, 2008. – Т. I–II.

SH – Stephen P. Holutiak–Hallick. Dictionary of Ukrainian surnames in the United States / Stephen P. Holutiak–Hallick, Jr. ; [Slavic Onomastic Research Group], 1994. – 493 s.

Mytnik – Mytnik, I. Antroponimia Wołynia w XVI–XVIII wieku / Irena Mytnik ; [Uniwersytet Warszawski ; Katedra Ukrainistyki]. – Warszawa, 2010. – 412 s.

Умовні скорочення назв полків із Реєстру Війська Запорозького 1649 року

Б – Білоцерківський; **Бр** – Брацлавський; **Кв** – Київський; **Клн** – Кальницький; **Кнв** – Канівський; **Крп** – Кропивнянський; **Крс** – Корсунський; **М** – Миргородський; **Н** – Ніжинський; **П** – Переяславський; **Плт** – Полтавський; **Прл** – Прилуцький; **Ум** – Уманський; **Чг** – Чигиринський; **Чрк** – Черкаський; **Чрн** – Чернігівський.

Загальні умовні скорочення

АР Крим – Автономна Республіка Крим; **Вл обл** – Волинська область; **Вн обл** – Вінницька область; **див**. – дивись; **діал**. – діалектне, діалектний варіант імені; **Днп м** – м. Дніпропетровськ; **Днп обл** – Дніпропетровська область; **Днц обл** – Донецька область; **зв**. – зворотний бік аркуша; **Зк обл** – Закарпатська область; **Зп м** – м. Запоріжжя; **Зп обл** – Запорізька область; **ІФ обл** – Івано-Франківська область; **Кв м** – м. Київ; **Крв обл** – Кіровоградська обл; **Лв м** – м. Львів; **Лв обл** – Львівська область; **Лг м** – м. Луганськ; **Лг обл** – Луганська область; **м**. – місто; **Мк обл** – Миколаївська область; **нар**. – народний; **обл**. – область; **оф**. – офіційний варіант імені; **Плт обл** – Полтавська область; **пор**. – порівняй; **р**. – рік; **Рвн м** – м. Рівне; **Рвн обл** – Рівненська область; **род**. – родовий відмінок; **розм**. – розмовний варіант імені; **Трн обл** – Тернопільська область; **Хрк м** – м. Харків; **Хрк обл** – Харківська область; **Хрс м** – м. Херсон; **Хрс обл** – Херсонська область; **церк**. – церковне; **Чрг обл** – Чернігівська область; **Чрк обл** – Черкаська область.

Liubov OSTASH, Roman OSTASH. Mid-17th-century Ukrainian Personal Names as a Source for Lexicography.

The article focuses on historical onomastics, specifically looking at the second part of male personal names beginning with the letter P, which are listed in the registers of the Zaporozhian Cossack regiments of 1649. Attention is paid to their origin, and phonetical and morphological changes, as specified by the number of carriers of each name in the Register. The authors record the use of these names in other written monuments from antiquity to the present day.

Keywords: onomastics, lexicography, Zaporozhian Cossack register of 1649, personal names, phonetics, word formation.